

De familie van de in 1995 vermoorde Anna Heemenga (85) uit Zuidwolde bij Groningen wil na vijftien jaar een donkere periode afsluiten. Ze stuurde het Cold Case Team van de recherche deze maand een brief met het verzoek het dossier een laatste keer te mogen inzien. Over de gewelddadige moord is nauwelijks in de media geschreven. Er zijn echter genoeg redenen die aandacht voor het Dossier Heemenga rechtvaardigen.

Door Mick van Wely

◀ De dorpskerk en de groene weilanden van Zuidwolde.
Foto: Reyer Boxem

Inzette: Anna Heemenga

Geduld bij napluizen van oude zaken

IJzingwekkend snel steeg in de jaren negentig het rijtje moordzaken waarbij de Groninger recherche geen verdachte naar de rechtbank kon brengen. De politie richtte een speciaal team op dat zich stortte op de zeventien onopgeloste levensdelicten die de provincie eind 1999 telde: het Cold Case Team.

Typend voor de jaren negentig zijn de maanden maart en april 1997. Op 21 maart wordt de om het leven gebrachte Els Slurink in haar woning aan het Van Brakelplein in Groningen gevonden. Het onderzoek duurt krap een maand als achtereenvolgens in april de lichamen van Anne Ruyter de Wildt en Shirley Hereijgers worden aangetroffen. De recherche, die toen al met een flinke lijst aan onopgeloste zaken zat, kon het werk nauwelijks aan.

De drukte droeg er ongetwijfeld aan bij dat er veel fouten werden gemaakt door de recherche. Klaas-Jan Dijkema en zijn collega's van het Cold Case Team, dat sinds 2005 deel uitmaakt van de Noordelijke Recherche Eenheid (NRE), stuiten op veel onvolkomenheden in oude 'koude zaken'. Dijkema: "Zoals vroeger soms met de plaats delict (PD) werd omgegaan, is stuitend. De plek werd vaak onvoldoende afgeschermd waardoor de PD vervuild raakte met sporenmaterial wat er niet thuishoorde."

In de zaak Gonda Smit (Hoogezand, 1996) bijvoorbeeld werd de PD kort na de vondst van haar lichaam, bewaakt door een schoonmaakploeg in plaats van de politie. Later zijn er protocollen ontstaan over de bewaking van een PD. "De recherche zat in die tijd in een verdomhoekje. Specialisme was niet belangrijk. Het buurtonderzoek bij Els Slurink werd bijvoorbeeld in plaats van rechercheurs, door agenten uit de basispolitiezorg gedaan. Dat heeft aantoonbaar tot kwaliteitsverlies geleid."

Het Cold Case Team van de NRE pluis twintig onopgeloste zaken na. Er zijn twaalf dossiers uit Groningen, zes uit Friesland en twee uit Drenthe. Behalve moorden zijn er vermissingen (3) en de aanslag op Johannes V. uit 't Zandt. Een autobom blies zijn wagen op, maar de man, die in het verleden werd veroordeeld voor de handel in hasj, overleefde de aanslag. De bekendste zaken uit het rijtje 'onopgelost' zijn de moord op Marianne Vaatstra (Veenklooster, 1999) en de vermissing van Willeke Dost (Koekange, 1992).

"De gedachte achter het Cold Case Team is om oude, onopgeloste zaken levend te houden. We pluisen bestaande dossiers na en proberen tot nieuwe inzichten te komen. Technische ontwikkelingen, zoals dna-techniek, helpen hierbij. Dieptekennis van de dossiers is ook een absolute voorwaarde om de tips en aanwijzingen, die vanuit het publiek nog altijd binnenkomen, te kunnen beoordelen en bewerken. Elke tip wordt serieus op z'n waarde beoordeeld en afgehandeld", legt Dijkema uit.

Het contact met nabestaanden is voor het team erg belangrijk. "Je laat zien dat je de oude zaken niet bent vergeten."

Informatie? mick.van.wely@dvhn.nl
Cold Case Team: 050-5874616 of 050-5874605
e-mail: drnpbnrecoldcases@drenthe.politie.nl

Een dorpsmoord zonder verdachte

De bewoners van de huizen aan de Beijumerweg in Zuidwolde hebben een fraai uitzicht. Kijkend naar de dorpskerktoren en de groene weilanden horen ze vrolijk gekwaak van eenden uit de nabijgelegen sloot. Behalve mevrouw Heemenga. Die is stokdoof. En zoals ze eenden niet hoort, merkt ze evenmin op 28 juni 1995 de insluiper in haar woning op.

Haar schoondochter wandelt de volgende ochtend om kwart over acht langs het huisje van mevrouw Heemenga. De gordijnen zijn dicht. Vreemd op dit tijdstip, normaal gesproken is de oude dame al lang wakker. Als op de terugweg de gordijnen nog steeds voor de ramen hangen, opent schoondochter de voordeur met haar sleutel.

In de bedstee van het huis ligt schoonmoeder badend in bloed, roerloos op haar zij. Ze is niet aanspreekbaar en kreunt zacht. De deken van Heemenga ligt half over haar heen. Ze moet overvallen en aangevallen zijn in haar slaap en heeft nog geprobeerd met haar rechterarm het geweld af te weren.

Heemenga is niet 'gewoon' mishandeld. Er is sprake van extreem geweld. Nagenoeg alle botten van haar hoofd zijn gebroken of gekneusd en ze heeft snijwondjes op haar vingers. De verwondingen lijken te zijn aangebracht met een recht voorwerp met een scherpe kant, waarmee hard geslagen kan worden, noteert forensisch geneeskundige M. Vonk van de GGD Groningen in zijn rapport. Dit voorwerp is nooit gevonden. Ambulancepersoneel vervoert de bejaarde, bewusteloze vrouw naar het Academisch Ziekenhuis. Haar hart klopt nog.

Gealarmeerde agenten, die om 9.02 uur bij de woning arriveren, zien dat er is ingebroken. De achterdeur vertoont sporen van braak. Roof? Dat zou kunnen. Maar het feit dat er niet gezocht lijkt te zijn in de woning, een portemonnee open en bloot in de kamer ligt en een andere portemonnee in een sok onaangeroerd blijft, maakt dat scenario minder waarschijnlijk.

Buurtonderzoek levert weinig aanknopingspunten op. Een buurvrouw heeft de avond voor de vondst van Heemenga

rond tien uur een schreeuw gehoord. Getuigen hebben een onbekende man zien rondlopen in de buurt van de woning. De recherche moet het doen met twee sporen. Een halve vingerafdruk en een schaamhaar van een onbekend persoon. Volgens de politie is het goed mogelijk dat ze van de dader zijn. Rechercheurs vergelijken de vingerafdruk met de afdrucken van serie-inbrekers van wie bekend is dat ze in de omgeving actief zijn. Zonder resultaat.

Na zes weken speuren wordt het rechercheteam opgeheven. De politie zit dan met meerdere moorden in de maag die in korte tijd zijn gepleegd. Groningen staat in de jaren negentig bekend als *moordstad*. De recherche heeft een capaciteitsprobleem. Bovendien: er is geen sprake van een levensdelict. Dat verandert als na zes weken in coma te hebben gelegen, mevrouw Heemenga overlijdt aan haar verwondingen.

Vijftien jaar later. Bij het Cold Case Team van de Noordelijke Recherche Eenheid (NRE), dat onopgeloste moordzaken in het Noorden onderzoekt, prijkt een politiefoto van het hoofd van de zwaargewonde mevrouw Heemenga op een bord aan de muur. De foto hangt tussen die van beelden van andere door een misdrijf om het leven gebrachte noorderlingen, zoals Marianne Vaatstra (Friesland) en Antoinette Bont (Groningen).

"In vijftien jaar tijd hebben we geen nieuwe informatie van buitenaf binnengekregen over de zaak. Een verdachte is niet in beeld", zegt Klaas-Jan Dijkema van het Cold Case Team. De politie zat niet stil. Vier personen hield de recherche uitgebreid tegen het licht. De bekendste is Henk S., die een straf uitzit voor de moord op de Utrechtse Annet van Reen (1994) en de Groningse Anne Ruijter de Wildt (1997). Sporenmaterial uit het huis van Heemenga kon echter niet gelinkt worden aan S.

De rechercheurs proberen van alles. Eén van hen ontdekt dat een student op een avond voor de inbraak bij Heemenga nabij Beijum was opgepakt omdat hij in zijn blootje liep. Vanwege de vondst van de schaamhaar, houdt de politie er rekening mee dat iemand Heemenga

probeerde te verkrachten. De oud-student wordt daarom negen jaar na de dood van de bejaarde vrouw tot zijn schrik door de recherche opgetrommeld voor verhoor en onderzoek. Ook hier levert een forensische analyse geen 'match' op.

Om inzicht te krijgen in de psyche van de dader, zet het Cold Case Team 'profilers' in. Specialisten die op basis van gegevens uit het politieonderzoek een schets maken van de persoonlijkheid van de dader en mogelijke motieven voor het misdrijf uiteenzetten. Profilers uit Nederland en Amerika trekken twee conclusies: de dader is vanwege het gebruik van extreem geweld mogelijk gestoord en ook met een beoogde verkrachting moet de recherche rekening houden.

Twee elementen uit het dossier Heemenga vallen op. Allereerst is er het verdwenen Hugonotenkruis (zie de afbeelding hiernaast). Een hanger die de Groningse volgens een familielid altijd bij zich had. De hanger die hoogstens een paar tientjes waard is, wordt nergens in de woning gevonden. Waarom liet de persoon die de woning binnendrong de portemonnees liggen? Zocht hij niet naar geld, maar nam hij wel een kruis wel mee? Rechercheur Dijkema en zijn collega André Lijster kunnen er geen antwoord op geven.

Dan is er een bijzonder telefoontje van een onbekende man naar het Academisch Ziekenhuis op 30 juni 1995. Kort nadat Heemenga wordt opgenomen. Een man, die zegt een kleinzoon van de vrouw te zijn, informeert bij een verpleegster naar de toestand van het slachtoffer. De verpleegster vraagt de man de naam van de vrouw te noemen. Die weet de beller niet. Zijn eigen naam verzwijgt hij. De man kan op verdere vragen evenmin antwoord geven. Uit navraag van de recherche bij familieleden van de vrouw blijkt dat niemand van hen met het ziekenhuis heeft gebeld.

Dijkema en Lijster hopen dat hernieuwde aandacht zorgt voor een doorbraak in het onderzoek naar de moord op Heemenga. "Het gaat om een zeer gewelddadige zaak die echt moet worden opgelost."